

Overdragelse af ophavsrettigheder: Typer og fortolkning

Pensum: Immaterialret, Schovsbo og Rosenmeier, 1. udg, 2008.

Indledning

Ophavsretten beskytter litterære og kunstneriske *værker*.

- Kun et værk, hvis originalitetskravet er opfyldt.

Beskyttelsen tilkommer som udgangspunkt den som *frembringer* værket, jf. § 1.

- Beskyttelsen opstår så snart der er frembragt/skabt et værk og der skal således ikke ske nogen registrering.

Andre rettigheder – OPHL kap. 5 rettigheder

- Når der ikke er tale om et *værk*, kan frembringelsen nyde særlig sui generis beskyttelse, jf. OPHL kap. 5.
- Også disse rettigheder er emne for overdragelse.

Flere ophavsmænd – fællesværker

- Alle ophavsmænd kan ophavsret til værket.
 - Forarbejderne: Enhver disposition kræver enighed. ??
- Enhver ejer kan påtale retskrænkelser, jf. § 6, 2. pkt..

Ophavsrettigheder er *formuerettigheder*, og kan som sådanne overdrages. (Gælder i det hele taget immaterielle rettigheder)

- Overdragelse følger således almindelig obligationsret, for så vidt der ikke er særlig regulering.
- Ophavsrettens overgang er reguleret ved OPHL kap. 3.
- Andre kan kun få del i rettighederne ved overdragelse
 - Dette kan ske udtrykkeligt, ved aftale, eller stiltiende.

Udgangspunktet:

- § 53, stk. 1: Alle rettigheder i henhold til OPHL kan overdrages.
 - Ophavsret, jf. § 1, udøvende kunstere, jf. § 65, producentrettigheder, jf. §§ 66 og 67.
 - Undtagen: Ideelle rettigheder efter § 3 (se også § 3, stk. 3), samt følgeretsvederlaget efter § 38.

Overdragelsesmuligheder (typer)

Overdragelse ved aftale

- Rettigheder kan overdrages helt eller delvist, jf. § 53, stk. 1.
 - § 53, stk. 1 er praktisk talt uden selvstændigt materielt indhold.
 - Overdragelsesmuligheden ved aftale, følger allerede af almindelige obligationsretlige regler.
 - Indskrænkningerne i overdragelsesmulighederne følger allerede af § 3, stk. 3 hhv. § 38, stk. 4.
 - En overdragelse af et eksemplar indebærer ikke en overdragelse af ophavsretten.
 - Dette følger allerede af OPHL kap. 1, navnlig § 2.

- Det er ekstraordinært præciseret i § 53, stk. 2, der reelt er uden selvstændigt indhold.
- Aftaler er typisk sammensat af forskellige kombinationer af begrænsninger.
 - Kvalitativt begrænset:
 - Ret til at fremstille eksemplarer
 - Ret til at sprede eksemplarer
 - F.eks. Fonas ret til at sælge musik.
 - Ret til at vise eksemplarer
 - Ret til at fremføre værket
 - Kvantitativt begrænset: Antal eksemplarer
 - F.eks. et forlags ret til at fremstille 5.000 stk.
 - Tidsmæssigt begrænset
 - Geografisk begrænset
 - Begrænses af reglerne om konsumtion. § 19 – EU-rettens princip om fri bevægelighed.
- Sondring: Eksklusiv overdragelse ↔ Simpel overdragelse
 - Eksklusiv overdragelse
 - Retten gives til erhververen. Ophavsmanden pålægges samtidig ikke at give andre ret til at anvende værket.
 - Der er således tale om en forbudsregel. Dette kan eventuelt betragtes som en biforpligtelse.
 - Om der er tale om hovedforpligtelse eller biforpligtelse kan forekomme som en kunstig terminologisk diskussion. En forbudsregel kan være af ganske væsentlig betydning for begge parter.
 - F.eks.: En filmproducent gives rettigheder til at anvende et musikværk i sin film. Ophavsmanden pålægges ikke at give andre filmproducenter ret til at anvende værket i deres film.
 - Simpel overdragelse
 - Retten gives til erhververen. Retten kan samtidig tildeles andre.
 - F.eks.: En filmproducent gives rettigheder til at anvende et musikværk i sin film. Ophavsmanden kan desuden give en anden filmproducent eller andre ret til at anvende værket.
 - Terminologien anses dog for ikke at have stor praktisk betydning.

Biforpligtelser – loyalitetsforpligtelser

- Rettighedserhververens kontraktlige vetoret kan række ud over hans udtrykkeligt erhvervede beføjelser.
- Overdrageren har en pligt til ikke at konkurrere utilbørligt med erhververen.
 - MFL § 1 må være rette hjemmel i denne sammenhæng!
 - U 1982.4 H (Jacobsens slankekur)
 - ”Slank med Jacobsen”.
 - Der fandtes ikke at være tale om en ophavsretskrænkelse, jf. § 2.
 - Jacobsen findes ved aftalerne at være forpligtet til ikke at lade udgive bøger der påfører udgiveren af de første bøger ubillig konkurrence.
 - U 1984.1122 SH (Per Arnoldi)
 - Tegninger til forsikringsselskaber.
Arnoldi tegner tegninger til brug for reklame for to forskellige forsikringsselskaber.

Spørgsmål om der var tale om illoyal adfærd.

- Da de to tegninger næppe kunne forveksles var det betænkeligt at anse MFL for overtrådt.

- Overdragelsen kan suppleres med en indrømmelse af en forbudsret:
 - Der overdrages en ret til at filmatisere en bog og indrømmes samtidig en forbudsret mht. teateropførelser på baggrund af bogen.
(Svarer i en vis grad til eksklusiv overdragelse ovenfor)

Overdragelse af fremtidige værker

- Arbejdsgiver / -tager forhold.
 - Arbejdsgiveren har ofte en aftalt ret til frembringelser der sker i forbindelse med arbejdet.
 - Dette gælder eksplicit for EDB-programmer, jf. § 59.
- Også forudsat ved bestilling af portrætter, jf. § 60.

Aftalte retspositioner ↔ overdragelse af enerettigheder

- Rettigheder til arrangementer – salg af tv-rettigheder
- Salg af licens til tv-formater
- Dansk artistforbunds overenskomst med DR om udøvende kunstner-lignende rettigheder og beskyttelse

Udnyttelsespligt - § 54

- Erhververen har pligt til at udnytte den overdragede ophavsret.
- Overdrageren kan bringe aftalen til ophør inden for de legale eller aftalte frister.
- Bestemmelsen er præceptiv, for så vidt angår at kun fristerne kan ændres, jf. § 54, stk. 2.

Ved arv eller ægtefælleskifte

- Arveloven finder tilsvarende anvendelse på ophavsrettigheder, jf. § 61.

Ved kreditorforfølgning?

- UP: *Retten til at råde over værket* er ikke genstand for kreditorforfølgning, jf. § 62, stk. 1.
 - Kun så længe retten er hos ophavsmanden eller dennes ægtefælle eller arvinger.
 - Er retten overdraget, kan der ske retsforfølgning hos erhververen.
- UP: *Eksemplarer af værket* er genstand for kreditorforfølgning, jf. § 62, stk. 2.
 - Retsforfølgning kan ske både hos ophavsmanden og hos andre.
 - Undtagelser: Særlig interessant er § 62, stk. 2, nr. 3.
 - Ophavsmanden kan ikke tvinges til at udgive værker.

Fortolkning af overdragelsesaftaler

Almindelig fortolkningsprincipper

- Ophavsrettigheder er formuerettigheder. Fortolkning tager udgangspunkt i almindelig aftaleret.
 - **UP:** Partsneutral fortolkning. (Dog koncipistregel, stærk/svag part m.v.)
- Det er et særkende ved immaterialretlige kontraktsforhold, at de kun vedrører partielle udnyttelsesrettigheder.

- Der er en **tendens** til kun at acceptere delvis overdragelse af ophavsretten.
- Formodning imod totale overdragelser. Uklarhed fortolkes imod fuldstændig overdragelse.
- Jo mere der overdrages, desto strengere skal aftalen fortolkes.
- Generelle vendinger fortolkes generelt indskrænkende.
- **Aftaler om fremtiden**
 - Normalt vil den der bestiller et værk udelukkende have ret til eksemplaret, men ikke erhverve ophavsretten til værket.
 - Der kan gyldigt aftales at retten til fremtidige værker skal overdrages til erhververen.
 - Eksempel: Bestilling af et portrætmaleri. Det kan aftales ved bestillingen at samtlige ophavsretlige rettigheder skal overgå til bestilleren.
 - Skærpet krav om klarhed og præcisering.
 - Parterne skal kunne overskue konsekvensen af aftalen.
 - En økonomisk presset kunstner der overdrager rettighederne til samtlige fremtidige værker, vil ofte kunne påberåbe sig aftalelovens ugyldighedsregler, herunder AFTL § 36.
 - U 2002.1224 H – Tango Jalousie
 - Ophavsmanden vil selv uden (udtrykkelig) aftale normalt være begrænset i sin dispositionsadgang. Bestilleren vil ofte have eneret til de fremstillede eksemplarer.
- Aftaler om overdragelse af ophavsretten, skal normalt være specificerede. Se hertil specialitetsprincippet i § 53, stk. 3.
- Krænkelse af pligt, bedømmes ofte kontraktretligt og ikke ophavsretligt.

Specialitetsprincippet - § 53, stk. 3

- Princippet: Overdragelser bør være klart specificerede. Erhververen får kun de specielle beføjelser, der *udtrykkeligt* er tilsagt ham.
 - Totale og generelle overdragelser kan være gyldige, men formodningen vil normalt tale imod en total overdragelse, hvis dette ikke fremgår utvetydigt og klart.
- Forskellen viser sig mht. fortolkning og anvendelse af ohl særlige fortolkningsprincipper – specialitetsgrundsætningen i ohl § 53, stk. 3 – idet der i § 65 om udøvende kunstnere, men ikke i producentreglerne (§§ 66 og 67) henvises til § 53 (Se FT 1994/95, Tillæg A, side 1397 og 1399)
- **Formål:** at beskytte ophavsmanden i overdragelsessituationen ved en fortolkning, som tilstræber at undgå brede og uspecificerede overdragelser.
 - Er formålet stadig legitimt?
 - Ophavsmanden er en anden end i ”gamle dage”. Ikke længere så svag.
 - Erhververen har i dag brug for en større række af beføjelser for at kunne varetage sit behov. Således sjældent nok at få ret til eksemplarfremstilling, fremførelse kan være nødvendigt for at sælge produktet.
- Virker ikke i praksis – reglen er ”impotent” ifølge Schovsbo:
 - Jens Schovsbo mener at disse domme kan tages til indtægt for en objektiv aftalefortolkning i strid med § 53, stk. 3:
 - **U 2002.1224 H – Tango Jalousie**
 - Aftale om fuldstændig overgang af rettigheder kommet i stand pga. misligholdelse. Aftalen havde således karakter af bod, hvorfor den tilsidesættes som ugyldig, jf. AFTL § 36.
 - Højesteret fandt at fravigelse fra *sædvanlige fordelingsnøgler – sædvanlig praksis*, vil kunne tilsidesættes i medfør af AFTL § 36.
 - Højesteret anvender således AFTL § 36, i stedet for anvendelse af § 53, stk. 3.
 - Risikosynspunkter.
 - Hvad med den udvidede ophavsretlige beskyttelseperiode – fra 50 år til 70 år?

- Højesteret gav forlaget denne udvidede ret. Kan muligvis skyldes aftalens vidtgående aftale.
- U 1974.167 H – Soya
 - Fuldstændig overdragelse af rettighederne til fremvisning af skuespillet. Diskussion om hvorvidt rettighederne til fremvisning i TV var overdraget. Lagt til grund at Soya kunne forudse muligheden for fremvisning i TV, da dette allerede var kendt i bl.a. USA.
 - Dommen viser at der ikke tages særlige strenge fortolkningsmekanismer i brug til fordel for ophavsmanden.
Vidensniveauet i samfundet/almenhedens vidensniveau.
- U 1997.975 Ø – Sidney Pollack
 - Sagen handler om pan-scanning af widescreen-film for at gøre formatet anvendeligt på TV. Pollack mente at dette var en krænkelse af droit moral, jf. § 3. Producenten var givet rettigheder til at udarbejde en udgave til TV. Accepten heraf fandtes at omfatte ret til at foretage pan-scanning, jf. § 3, stk. 3.
 - Pan-scanning havde været anvendt gennem mange år, og var den foretrukne metode, der har været almindelig anerkendt og accepteret af rettighedshavere i branchen.
 - Dommen kan således tages til indtægt for at *vidensniveauet indenfor den enkelte branche* spiller en rolle.
 - Forventningsprincippet.- hvad burde de havde forudset.
- U 2003.23 H – Tintin
 - Oversætter af Tintin tegneserie fratrådte sin ansættelse. Lagt til grund at han var klar over sin disponering over gevinstmulighederne. Havde udtalt at have modtaget hvad der tilkom ham. Ikke grundlag for tilsidesættelse efter AFTL § 36.
 - Løses med kontraktsrettens almindelige regler – sagens ophavsretlige aspekter inddrages ikke
- Betænkning nr. 1480/2006 om revision af ophavsretslovens kap. 3 – de tyske regler: vederlagskrav og bestseller-klausul... har ikke ført til lovændringer!

Videreoverdragelse

UP: Ophavsretten kan ikke videreoverdrages, jf. § 56, stk. 2.

- Undtagelser: Sædvanlig eller forudsat.
 - Erhverver vedbliver ansvarlig for at aftalen bliver opfyldt. (Formålet er beskyttelse af ophavsmanden)
- Bestemmelsen er deklaratorisk, jf. § 53, stk. 4.

Ekstra

Hvem har påtaleret?

- Overdragelse medfører efter almindelige forståelse:
 - Overdrages en rettighed fra A til B, har A herefter ikke længere rettigheden.
 - Krænker C rettigheden, har B påtaleret, da det er B's ret der krænkes.
 - Tilsvarende har A næppe påtaleret, da retten ikke tilkommer ham og således ikke er krænket i forhold til A. !?
- Det antages i teorien at **både** ophavsmand og erhverver af rettigheden har påtaleret.
 - Dette må basere sig på en forudsætning om at der ikke er sket en fuldstændig overdragelse af rettighederne.